

Д. Сірз (дослідниця звернула увагу на те, як режисери в Отелло використовували для конструювання персонажа стереотипну “колоніальну тріаду”: “emotional, excitable, and unstable”). Сучасні театральні версії “Отелло” у США прагнуть переінакшити класичну трагедію. Так, одна з них використовує структуру блюзу як важливий композиційний і сюжетотворчий принцип у постановці. “Сьогодні важливо ставити запитання на кшталт: “Хто такий Отелло в моїй культурі?”. Лише в такому разі Шекспір буде оживлений і адекватний нашому часові.

Серед найпоширеніших методів сучасного літературознавства, до якого зверталися дослідники Шекспіра, можна назвати такі: репрезентизм, історицизм і конвенціоналізм. Проф. *Б. Сміт* (США) зупинився в доповіді на висвітленні цих трьох теоретичних концепцій. На його думку, Шекспір нині може бути прочитаний лише як “сучасний автор”. Зрештою, вихідна аксіома презентизму – “існує лише те, що існує сьогодні”. У такому разі презентизм виступає як антипод до історицизму, подібно до інших антагоністичних пар: структуралізм – деконструкція, матеріалізм – ідеалізм. Сміт зазначає, що художня література завжди тільки сучасна, інакше “вона є архівом ідей минулого”. Якщо ми здатні співпереживати героям Шекспіра, якщо ми бачимо їхні аналоги сьогодні, то це означає, що Шекспір не є історичним спадком, який треба вивчати тільки з позиції історичного контексту.

Багато промовців говорили про те, що теоретичний дискурс навколо Шекспіра настільки потужний, що часто ми забуваємо про сам художній текст, його психологічне наповнення. Так, сьогодні важливо знову відходити від “-ізмів”, адже читацька рецепція, зрештою, “наше мислення не визнає розподілу на “-ізми”, – зауважила проф. *Л. Чарнз* з Університету Індіани (США). На її думку, “говорити про щось і говорити про те, як говорити про щось, – дві відмінні стратегії, які зовсім по-іншому реконструюють шекспірівську дійсність у літературознавчих і культурологічних студіях”. Ішлося про те, що сьогодні в дослідженнях “Шекспір уже не такий, як він є насправді, а підігнаний під рамці сприйняття або теорії”.

Останнє пленарне засідання зібрало режисерів, які мали розповісти про власний досвід діалогу із Шекспіром. Попервах на засіданні мав виступити Вацлав Гавел разом із режисером Томом Стоппардом на тему “Шекспір і політична зміна”. Однак стан здоров'я колишнього чеського президента й письменника погіршився, і захід довелося скасувати. Проте не менш цікавою була розмова з чеськими режисерами (зокрема, з Властою Ґаллеровою), а також із грузинським режисером Робертом Стуруа.

Р. Стуруа був доволі скептичний в оцінці сучасних культурних проєкцій. “Театр не може змінити світу, але він може привнести у світ моральну оцінку”. У шекспірівському театрі навіть “погані” персонажі наприкінці трагедії замислювалися над своїми вчинками, вони починали рефлексувати. А в сучасному театрі такої критичної рефлексії стосовно себе вже немає. Шекспірівський художній простір не обмежується чіткими морально-етичними демаркаційними лініями, і герої не мають бінарного розподілу на “чорно-білих”. Саме переходи, психологічна трансгресія викликають значно більший інтерес, адже вони показують, що людина здатна до змін протягом усього життя. Режисер завершив виступ віршем Ж. Превера “Пікассо та яблуко”, в якому різні мистці – кубісти, імпресіоністи та ін. – дискутують: як намалювати яблуко, котре вони бачать перед собою. У цей час ішов Пікассо, який узяв яблуко і з'їв. “Так і Шекспір з'їв усе й залишив для нас життя, яке сам придумав”, – зауважив Р. Стуруа.

Шекспірівський конгрес був інформативним і результативним. Імпульси від цієї однієї з найпотужніших подій у світовому літературознавчому житті розійдуться в різних країнах, у різних академічно-наукових спільнотах. Протягом чергових п'яти років матеріали делегатів будуть опубліковані в наукових збірниках.

Дмитро Дроздовський
м. Київ

Отримано 26 липня 2011 р.

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК ТА УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА КІНЦЯ ХІХ – ХХ СТОЛІТЬ

12 та 17–18 травня 2011 р. спільними зусиллями Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ) і Ягеллонського університету (Краків, Польща) відбулася міжнародна науково-практична конференція “Василь Стефаник та українська культура кінця ХІХ – ХХ століть”. Співорганізаторами конференції також стали Управління культури Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Снятинська районна державна адміністрація, Русівський літературно-меморіальний музей Василя Стефаника, Івано-Франківська обласна організація Національної спілки письменників України.

Офіційне відкриття конференції відбулось 12 травня в Ягеллонському університеті. З привітальним словом до учасників звернувся проректор з наукової роботи та міжнародних відносин, професор, доктор габілітований *С. Білінський*, який активно сприяв організації заходу. У відкритті конференції також узяли участь Генеральний консул України в Кракові *В. Максименко*, заступник голови Івано-Франківської обласної адміністрації *В. Гладій*, декан факультету міжнародних і політичних досліджень Ягеллонського університету *Б. Шляхта*.

Роботу конференції було організовано у форматі круглого столу, під час роботи якого представники кожної секції виголошували доповіді в присутності всіх учасників і гостей наукового заходу. Після кожної секції відбувалося обговорення доповідей.

Керівники першої частини конференції – *В. Мокрий* і *М. Лесюк*. Роботу секції відкрила доповідь *С. Хороба* “Поетика новели Василя Стефаника”. Філософію землі й людського життя у творчості В. Стефаника проаналізував *В. Мокрий* (Польща). Діалектику “старого” і “нового” у творчих взаєминах І. Франка та В. Стефаника конкретизував *Р. Голод*. *А. Матусяк* (Польща) розглянула прозу В. Стефаника й М. Яцкова в контексті епохи. *Я. Мокляк* (Польща) виголосив доповідь “Василь Стефаник та політика”.

Другу частину конференції, керівниками якої були *А. Матусяк* і *С. Хороб*, відкрила доповідь *Я. Поліщука* (Польща) “Гуцульщина екзотична та Гуцульщина без екзотики”. *Є. Баран* проаналізував краківський контекст В. Стефаника. *О. Кіх-Маслей* (Польща) простежила роль Вацлава Морачевського в житті та творчості В. Стефаника. *Н. Мафтин* з’ясувала новелістичні традиції В. Стефаника в західноукраїнській літературі 1920–1930-х років. *К. Глінянович* (Польща) проаналізувала значення польської жінки як символічної медіаторки ідеї емансипації в українській прозі XIX – поч. XX ст.

Третю частину конференції (керівники *Я. Поліщук*, *В. Грещук*) доповіддю “Громадсько-політична діяльність Василя Стефаника” відкрив *В. Марчук*. *М. Вавжонек* (Польща) висвітлив постать В. Стефаника як представника галицьких радикалів. *А. Корнєєнко* (Польща) виголосила доповідь “Василь Стефаник і радянська влада”. Завершальними у третій частині конференції стали доповіді *Р. Піхманця* “Письменник і епоха: особливості взаємин на рубежі століть (творчий досвід “Покутської трійці)”” та *К. Котинської* (Польща) “Образ габсбурзької монархії в творчості українських письменників (вибрані приклади)”.

Четверту частину конференції (керівники *В. Кононенко*, *О. Кіх-Маслей*) відкрила доповідь *С. Луцак* “Рецептивний потенціал художнього слова Василя Стефаника”. Актуальні теми для обговорення також запропонували *Т. Філяр* із Польщі (“Краківсько-галицькі “ліричні образки” Василя Стефаника”), *В. Грещук* (“Мовна особистість Василя Стефаника в його епістолярії”), *В. Кононенко* (“Авторське мовлення Василя Стефаника: образ наратора”), *М. Лесюк* (“Історична зумовленість граматичних форм Стефаникових творів”), *Г. Марчук* (“Поліфонічність української міфопоетичної символіки в малій прозі Василя Стефаника”).

Продовження конференції відбулося 17–18 травня в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Зі вступним словом на пленарному засіданні виступив ректор прикарпатського університету *Б. Остафійчук*. Привітали учасників конференції представники влади, громадських організацій Івано-Франківщини. Із гостей на пленарному засіданні виголосили доповіді *Л. Сенік* (Львів) – “Василь Стефаник – перспектива української духовності: проблема закованого прогнозу”; *І. Набитович* (Люблін, Польща) – “Ритуал ініціаційної смерті як архітектонічний прийом у новелі Василя Стефаника “Камінний хрест””; *Б. Козак* (Львів) – “Перші постаті творів Василя Стефаника на українській сцені”.

17 травня працювало 10 секцій, під час яких науковці з Івано-Франківська, Львова, Києва, Дніпропетровська, Одеси, Тернополя, Дрогобича, Чернівців, Сум, Рівного, Луцька, Луганська, Кіровограда, Горлівки, Переяслав-Хмельницького, Кам’янця-Подільського, Коломиї, Кременця різнобічно висвітлювали питання різних галузей гуманітарної науки – літературознавства, мовознавства, історії, філософії. Загалом було виголошено понад 70 доповідей, матеріалом дослідження в яких став доробок В. Стефаника. А 18 травня відбулися літературно-культурні заходи, присвячені вшануванню пам’яті Василя Стефаника й членів “Покутської трійці”.

Отримано 5 серпня 2011 р.

Світлана Луцак
м. Івано-Франківськ

